

Un mestre mallorquí entre els Beatles

El gran traductor de sànscrit Joan Mascaró va ser una peça clau en l'orientalisme místic dels Beatles, especialment de George Harrison. EL TEMPS publica una carta inèdita que demostra aquesta relació i explica per primer cop com va sorgir la cançó "The Inner Light".

El 29 de setembre del 1967 el mallorquí Joan Mascaró (1897-1987) va acudir a un programa de la BBC sobre meditació transcendental. El misticisme oriental s'havia popularitzat amb els moviments contraculturals i fins i tot la principal televisió anglesa se'n feia ressò. Mascaró va ser convidat al programa en qualitat de professor de sànscrit a la Universitat de Cambridge i prestigiós traductor d'aquest idioma a l'anglès. En el debat Mascaró coincidiria amb dos músics, John Lennon i George Harrison, del grup de pop-rock més famós del moment, els Beatles.

"Mascaró em va dir que en Harrison era una persona molt comunicativa i que, dels quatre Beatles, era el més interessat per l'Índia", explica Gregori Mir, autor dels dos volums de *Correspondència de Joan Mascaró* (Ed. Moll, 1998) i descobridor de les tres cartes conegudes que Harrison va escriure a Mascaró. "En canvi, en Lennon –continua Mir–, el veia absent i distant".

Els Beatles estaven en plena febrada orientalista. De primer, Harrison va acostar el grup a la música de l'Índia, a través de la coneixença de Ravi Shankar, l'any 1966. I de la música van passar a interessar-se per la filosofia hindú. Per entrar en aquest camí van seguir les traduccions a l'anglès dels clàssics hindús que havia fet Mascaró i que encara avui són reeditades amb molt d'èxit i prestigi. Després del programa de la BBC, Mascaró va enviar a Harrison uns quants llibres, entre els quals la seva antologia *Lamps of Fire* ("Llànties de foc"), editada el 1958 i que recollia obres de grans mestres espirituals de tots els temps. En concret, el professor li va suggerir que musicqués el poema de Tao Te Ching, "The Inner Light" ("La llum interior").

Harrison es va sentir tocat per la coneixença de Mascaró, i el 20 d'octubre de 1967 li va escriure una carta demanant-li excuses per no haver-ho fet abans, car la mort recent del seu "amic i mànager" Brian Epstein havia fet que hagués

passat "un dels moments més dolents" de la seva vida, i que per això no havia pogut atendre els seus assumptes personals. En la mateixa carta Harrison li agràia els llibres que li havia enviat, i li deia: "espero que tindrè temps en un futur immediat d'estudiar-los i de comentar-los amb vostè". Mascaró sempre va ser molt rebeccat als qui ell en deia els "falsos profetes" –els qui s'aprofitaven de la moda de l'espiritualitat oriental per enganyar els incauts–, i també era molt crític contra els qui banalitzaven les filosofies i religions orientals. Mascaró va transmetre aquestes preocupacions a Harrison, el qual hi estigué d'acord i en la mateixa carta li digué que el programa de la BBC va ser "desastrós" i "banal", però amb un punt d'ironia assegurava: "tanmateix, va ser de gran importància per a les ment banal de la gent que mira la tele". L'amistat epistolar no havia fet sinó començar.

"La llum interior". Un mes després Mascaró va tornar a tenir no-

Anecdotalari

La vida agitada dels Beatles ha donat múltiples biografies: sobre el grup, sobre cada un dels seus membres, sobre els músics que han participat d'alguna manera amb el grup, sobre el productor, sobre el mànager, sobre pares i mares dels *Fab Four*, etc. De tota aquesta literatura –més o menys ajustada a la realitat del

grup–, n'han aparegut multitud de notícies i fets curiosos que han ajudat a engrandir la imatge mítica dels Beatles. Aquest recull, que no és exhaustiu, pretén mostrar alguns fets curiosos o poc coneguts dels quatre nois de Liverpool.

Aprenent de perruquera. La principal responsable de la imatge de la primera època dels Beatles fou Astrid Kirchnerr. Aquesta fotògrafa era la xicota de

Stuart Sutcliffe, baixista dels Beatles del començament. Sutcliffe i Kirchnerr es van instal·lar a Hamburg, on els Beatles feren alguns concerts. Kirchnerr s'inspirà en el tall de cabells i la manera de vestir dels joves de classe alta d'Alemanya per substituir la roba i el tupè que aleshores duïen els nois de Liverpool. L'únic dels Beatles que mai no va acceptar les idees estètiques de Kirchnerr fou Pete Best, el primer bateria dels Beatles,

La darrera carta

Aquesta és la darrera carta coneguda que George Harrison (foto esquerra) va escriure a Joan Mascaró (foto dreta):

Benvolgut Sr Mascaró,
Crec que li agradarà aquest enregistrament de Rabindranath Tagore que vaig aconseguir a l'Índia. Em plau de dir-li que n'he enregistrat la música a la nostra cançó "The Inner Light" ("La llum interior") i que li'n faré arribar una còpia més endavant quan sigui ben acabada.

Espero que es trobi bé, amb els millors desigs.

Atentament, George Harrison - Jai Guru Deu

KINPAUNS
CLAREMONT DRIVE.
ESHER.
SURREY.
25th JAN. 1968.

Dear Mr. Mascaró,
I think you will like this recording of Rabindranath Tagore, which I obtained in India. I am pleased to tell you, that I have recorded the music to our song "The Inner Light," and I will let you have a copy later when it has all been completed.
I hope you are well, best wishes,
Yours sincerely,
George Harrison.
JAI GURU DEU.

tícies de Harrison per correu. El guitarrista dels Beatles li tornava a agrair que li hagués enviat més llibres, "sobretot el seu bonic *Lamps of Fire*. Crec que en puc treure moltes lletres noves", assegurava Harrison, en aquells moments molt interessat a fer cançons plenes d'elements transcendents. Si Mascaró li havia enviat els seus treballs de traducció, Harrison li va enviar un disc, probablement el

darrer que havien fet els Beatles, *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* (juny de 1967), que incloïa la cançó "Within You Without You", en què Harrison toca el sitar indi. Mascaró li va escriure dient-li que el disc li havia agradat molt, cosa que Harrison li agrai, bo i assegurant-li que en el futur encara es podria fer "molta més cosa en aquesta línia", com demostrà en treballs posteriors,

amb el grup i sobretot en solitari.

Harrison va anar unes quantes vegades a l'Índia per perfeccionar el sitar i conèixer millor la cultura índia, abans que els Beatles, acompanyats de dones i amics, com ara la Mia Farrow, s'hi instal·lessin durant una temporada, concretament al centre de meditació que el Maharishi Mahesh Yogi tenia a Rishikesh.

Va ser en una d'aquestes estades

considerat aleshores el més ben plantat del grup.

Censura. En la famosa portada del disc *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* (1967), on apareixen 62 personatges, encara n'hi havia d'haver quatre més, que per raons diferents en foren exclosos. Lenin i Ghandi foren censurats per la discogràfica, l'un per comunista i l'altre perquè era el líder de la independència de

l'Índia de la Corona Britànica. Els altres dos personatges descartats van ser Hitler i Jesucrist, que havia proposat John Lennon fent honor a la seva fama de provocador. El que sí que es va escapar de la censura de la discogràfica va ser la plantació de marihuana que hi ha als peus dels quatre membres del grup.

Còpies. L'impacte dels Beatles ha estat tan gran que grups i intèrprets de tot tipus

s'hi han referit des de molts punts de vista. Ella Fitzgerald, Sonny Curtis, Ringo Starr, U2 i Paul Simon..., són dels qui han fet cançons que parlen dels Beatles. Les portades dels seus discs també han estat copiades i parodiades sovint, com a *We're Only in it for the Money*, de Frank Zappa. En el cas dels Rutles, la paròdia dels quatre músics de Liverpool, la van dur a una sèrie televisiva de la NBC. Fins i tot Frank Sinatra, Dean Martin, Bing

ARXIU

George Harrison amb Ravi Shankar a la Índia el 1974. Al costat, pòster promocional original del senzill *Govinda*, gravat pels devots de Sri Krishna el 1970.

a Bombai que Harrison va enregistrar per primer cop les notes de "The Inner Light", que Mascaró li havia demanat que musiqués. El dia 12 de gener de 1968, als estudis d'EMI de Bombai, Harrison, envoltat de músics i instruments indis va enregistrar en cinc preses la música de la peça. I, enmig del procés creatiu, de seguida va voler avisar el professor de sànskrit que li havia recomanat aquell text. Tretze dies després de l'enregistrament i ja des d'Anglaterra, Harrison escrivia una carta a Mascaró (reproduïda a la pàgina 21) explicant-li la notícia. I hi afegia per pri-

RADHA KRISHNA TEMPLE GOVINDA

PRODUCED BY GEORGE HARRISON

Apple Records
1821

mer cop la frase "Jay Guru Deu:" al final d'una carta. La cançó, de dos minuts i trenta-cinc segons, fou completada els dies 6 i 8 de febrer de 1968 als estudis londinencs d'Abbey Road, amb la veu de Harrison i els cors de Paul McCartney i John Lennon. La lletra de la cançó quedà així:

"Sense ni passar la porta/ puc saber-ho tot, del món./ sens mirar per la finestra/ sabria els camins del cel.

Com més lluny viatges/ més poquet en saps/ més poquet, més poc en saps.

Sense passar per la porta/ pots saber-ho tot, del món./ sens mirar per la finestra/ pots saber els camins del cel.

Com més lluny viatges/ més poquet en saps/ més poquet, més poc en saps.

Arriba-hi sens viatjar./ Ves-ho tot sense mirar./ En tot obra sense obrar".

Aquella cançó tan mística va om-

plir la cara B del single que contenia la peça "Lady Madonna", i que es va posar a la venda al mercat anglès el 15 de març d'aquest mateix any, només set dies després d'haver completat l'enregistrament de "The Inner Light". Era la primera aparició d'un tema de Harrison en un single dels Beatles: a la cara A, hi havia una peça inspirada en Fats Domino, i a la cara B una de molt diferent, inspirada en la música i l'espiritualitat orientals.

Des d'aleshores "The Inner Light" ha estat de les peces menys conegudes del grup de Liverpool. Només es va tornar a editar, de manera oficial, una vegada l'any 1988 al *Box Set*, una caps de luxe amb quinze discs; i el 1990 en el compacte *Vol. 2-Past Masters*, que recollia cares B i cançons dels Beatles que no havien aparegut als àlbums anglesos.

La carta del 25 de gener és la darrera missiva coneguda que Harrison va enviar a Mascaró. Però pels comentaris que hi fa, podem deduir que la voluntat del músic era de continuar la relació. Gregori Mir dubta que mai es trobessin; d'una banda perquè Mascaró era una persona molt solitaria, i d'una altra pel ritme de vida tan agitat del grup. El fet és que Harrison va ser dels quatre Beatles el que més va aprofundir en la religió hindú i en la meditació transcendental. En alguns casos seguint els "falsos profetes" que tant criticava Mascaró. Així, Harrison va ajudar econòmicament la secta Hare Krishna, per a la qual féu cançons i produí i enregistrà discos. A més, també amb els seus companys de grup, es deixà seduir pel gurú Maharishi

Crosby i Sammy Davis Jr. van ajuntar-se al grup The Bumpers, el 1964, per ironitzar sobre els Beatles.

Conscienciats. A més d'abanderar un moviment contracultural i pacifista i d'explicar-ho en les seves cançons, els Beatles també van tenir actituds que definien la seva consciència contrària a les injustícies. Als Estats Units més d'una vegada s'havien oposat als organitzadors

dels seus concerts que discriminaven el públic de raça negra o que volien posar un preu massa elevat a les entrades. També en un concert a les Filipines es van negar a acudir a la recepció oferta pel dictador Ferdinand Marcos, amb què aquest els va retirar quasi tot el servei de seguretat i els controls duaners foren molt estrictes.

Hippylàndia. L'any 1969 John Lennon

va comprar una petita illa a prop d'Irlanda per fer-ne l'estat hippy, reconegut internacionalment. L'illa es deia Dorinish i mai no va arribar a convertir-se en el que volia Lennon.

Inaugurar el satèl·lit. El dia 25 de juny de 1967, 200 milions de persones van sentir i veure els Beatles cantant "All You Need Is Love" en la inauguració de les comunicacions per satèl·lit. Els

Mahesh Yogui, i fou de tots quatre qui més temps passà al seu centre de meditació transcendental de Rishikesh. Aquest guru sempre viatjava amb avió, en primera classe, i s'allotjava a les suites dels hotels més luxosos. Quan ell i la seva secta foren esquitxats per un cas d'abusos sexuals, als Beatles, se'ls va acabar definitivament la paciència i se'n començaren a allunyar. Al cap d'un temps Lennon fins i tot li dedicà una cançó ben dura: "Sexy Sadie".

El gran professor. Pel que fa a Mascaró, deia que la trobada amb els Beatles li havia anat molt bé, perquè ell s'oposava a tota mena de guerres i a gastar diners en bombes atòmiques, igual que aquell famosíssim grup de rock. "El moviment contracultural que havien iniciat els Beatles l'interessava molt", assegura Mir.

Mascaró va instal·lar-se a Comberton, un poble a prop de Cambridge, fugint de la guerra civil i la dictadura franquista. A la Catalunya republicana, ja feia de professor de sànscrit a la Universitat de Barcelona, a més de ser mestre de l'Escola Normal i l'Institut Escola. Entre les seves obres es destaquen les traduccions a l'anglès de clàssics com els *Upanishads*, o el *Bhagavad Gita*. La majoria de crítics anglesos reconeixen que les traduccions de Mascaró són les millors, en el sentit que trenquen amb l'erudició dels clàssics. Com diu Mir: "Ell tradueix el sànscrit a un anglès senzill i pur". Sam Abrams ha arribat a dir que l'anglès de Mascaró és millor que no pas el de Conrad i Nabòkov, considerats els dos autors no anglòfons que mi-

llor han escrit l'anglès aquest segle.

Mascaró va relacionar-se amb molts intel·lectuals, polítics i financers, amistats que va mantenir per correspondència des de l'exili. Mossèn Alcover, Gabriel Alomar, Carles Ribba, Ramon Panikkar, Carles Pi i Sunyer i Josep Trueta, són algunes de les persones amb qui Mascaró es cartejà i que Gregori Mir ha recollit en el seu llibre. Les cartes de Harrison a Mascaró no hi figuren, perquè la vídua, Katherleen Mascaró, deia que preferia que, en el llibre de Mir, només hi figurés la correspondència catalana i espanyola. De fet, segons Mir, la senyora Mascaró no sabia que el seu marit tingués un arxiu privat.

Va ser l'any 1997 que Mir va descobrir que entre la correspondència catalana de Joan Mascaró hi havia tres cartes d'un tal Harrison, amb una signatura idèntica a la de l'ex-Beatle. Aleshores la va mostrar a Katherleen, que en va estar "molt contenta", diu Mir; tant que el 1998, en la visita següent a casa seva, a Comberton, ara no fa ni un any, les hi va regalar.

Mir afirma que Mascaró és un tresor per a la nostra cultura, en qualitat d'intel·lectual, de catalanis-

ta, de demòcrata, i que, ben treballat, obre molts camins, "com el de l'orient i part del del món anglo-saxó". Tant parlava amb savis dels més savis com amb músics de rock de cabells llargs i d'aspecte deixat. En aquest cas, fins al punt d'influir en bona mesura en l'acostament al món oriental del grup més important de tota la història del rock, els Beatles.

L'acostament dels Beatles a l'orientalisme data de mitjan anys seixanta, l'època en què van conèixer Joan Mascaró. Al costat, caràtula del senzill on apareix la cançó *The Inner Light*.

Orjol Cortacans

hi van acompanyar fent veus els membres de Who, els Rolling Stones i els Hollies.

Joiès per a aplaudir. Al multiconcert del Royal Command Performance de Londres, a final del 1963, John Lennon va dir des de l'escenari que la gent piqués de mans, però que la noblesa i la reina, presents a les llotges del teatre, podien fer dringar les joiès.

Lennon escriptor. John Lennon va escriure tres llibres sense gaire valor literari, però sí divertits. *In His Own Write* (1964), que va guanyar el Foyle's Literary Prize, i *A Spaniard in the Works* (1965) es van publicar aprofitant la beatlemania. El tercer, *Skywriting by Word of Mouth*, es va editar després del seu assassinat i ja no té la gràcia dels altres dos. A més de llibres, Lennon també havia fet alguns articles a la revista *Mersey Beat*,

l'any 1961, amb el pseudònim "Beatcomber".

Maria per als nervis. El 26 d'octubre de 1965 els Beatles van rebre la distinció de membres de l'Orde de l'Imperi Britànic al Palau de Buckingham (Londres) de la mà de la reina Elisabet II. Temps després van confessar que estaven tan nerviosos que havien fumats marihuana en un lavabo del palau per tranquil·litzar-se.